

การศึกษาเชิงวิเคราะห์มีโนทัศน์ เรื่อง โลกในพุทธปรัชญาเถรวาท

นางสาวเดือนฉาย อรุณกิจ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดำเนินการหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาปรัชญา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2538

ISBN 974-631-154-9

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1163 17650

AN ANALYTICAL STUDY OF THE CONCEPT OF THE WORLD IN
THERAVADA BUDDHISM

MISS DOUNCHAI ARUNKIJ

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Philosophy

Graduate School

Chulalongkorn University

1993

ISBN 974-631-154-9

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาเชิงวิเคราะห์ห่ม โนทัศน์ เรื่อง โลกในพุทธปรัชญาเถรวาท
โดย นางสาวเดือนฉาย อรุณกิจ
ภาควิชา ปรัชญา
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.สมภาร พรมทา

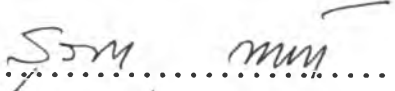

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

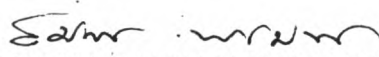

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ กงสุวรรณ)

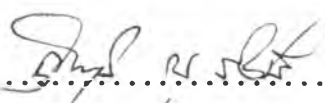
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวรรณฯ สถาอานันท์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ดร. สมภาร พรมทา)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุนทร ณ รังษี)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมที่เพียงแผ่นเดียว

เดือนฉาย อรุณภิกขุ : การศึกษาเชิงวิเคราะห์แนวคิดเรื่องโลกในพุทธปรัชญาเถรวาท

(AN ANALYTICAL STUDY OF THE CONCEPT OF THE WORLD IN THERAVADA

BUDDHISM) อ.ที่ปรึกษา : อ.ดร.สมภาร พรมทา, 51 หน้า ISBN 974-631-154-9

ทัศนะที่เกี่ยวกับโลกในพุทธปรัชญาเถรวาทนั้น อาจมองได้เป็น 2 ประเภท คือ โลกเชิงปรนัย และโลกเชิงอัตนัย แต่ความหมายของโลกทั้งสองนั้น มิได้ขัดแย้งกัน โลกเชิงปรนัย คือ โลกตามธรรมชาติ ปราศจากความหมายใด ๆ ซึ่งดำเนินไปภายใต้กฎแห่งไตรลักษณ์ และกฎอิทัปปัจจยตา ส่วนโลกเชิงอัตนัย คือ โลกที่เกิดขึ้นจากการรับรู้โลกเชิงปรนัย แล้วมนุษย์ได้ให้ความหมายแก่กัน และความหมายที่มนุษย์ให้กับ โลกเชิงปรนัยนั้น ก็เป็นไปตามความปรารถนาของมนุษย์ การรับรู้โลกเชิงอัตนัยนี้เองที่เป็นต้นเหตุแห่งทุกข์ ถ้าจะดับทุกข์ก็ต้องรับรู้โลกเชิงปรนัยตามที่มีมันเป็นและเข้าใจธรรมชาติของมัน

ภาควิชา ปรัชญา

สาขาวิชา ปรัชญา

ปีการศึกษา 2537

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

#C310543 : MAJOR PHILOSOPHY

KEY WORD: WORLD / THERAVADA BUDDHISM

DOUNCHAI ARUNKIJ : AN ANALYTICAL STUDY OF THE CONCEPT OF THE WORLD
IN THERAVADA BUDDHISM. THESIS ADVISOR : SOMPARN PROMTA, Ph.D. 51 pp.
ISBN 974-631-154-9

The concept of the World in Theravada Buddhism can be considered in two ways : the objective world and the subjective world. The two worlds are not contradictory.

The objective world is the world which has not any meaning and is governed by the natural laws called the three characteristics of existence (Tilakkhana) and Law of Causality (Idappaccayata). On the other hand, the subjective world is the world that can be emerged when a man perceives objectives world and gives a meaning to it. The meaning of the subjective world depends on his aspiration. The acknowledgment of a man on the subjective world causes him to sink in suffering. If he wants to be out of it, he has to acknowledge the objective world as it is.

ภาควิชา..... ปรัชญา.....

สาขาวิชา..... ปรัชญา.....

ปีการศึกษา..... 2537.....

ลายมือชื่อนิสิต..... .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ อ.ดร.สมภาร นรมาทา ผู้ควบคุมงานวิจัยนี้ โดยตรงทำกรุณา
ช่วยตรวจทานแก้ไข ขอขอบพระคุณ รศ.ดร.สุนทร ฃ รังษี และพระเมธีธรรมมาภรณ์
(ประยูร มีฤกษ์) ผู้ให้ความรู้พื้นฐานทางพุทธปรัชญา ตลอดจนคณาจารย์ในภาควิชาปรัชญาทุกท่าน

ขอขอบคุณ นางสาวจุฑามาศ ดันติวาณิชพงษ์ ปิยมิตรที่รักยิ่งผู้ให้กำลังใจในการศึกษา
ค้นคว้าและช่วยพิมพ์วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอขอบคุณเพื่อน ๆ พี่ ๆ ทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้วิทยานิพนธ์
ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์

ท้ายที่สุด หากแม้วิทยานิพนธ์นี้มีส่วนคืออยู่บ้าง ผู้วิจัยอุทิศความกึ่งส่วนนั้นให้แก่บุพการี
ผู้ให้กำเนิด ครูอาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาและมวลปิตุภูมิผู้ได้มีส่วนในการแบ่งปันความรู้สึกลึก
ตอຍเป็นกำลังใจ

เดือนฉาย อรุณกิจ

คำย่อที่ใช้ในการอ้างพระไตรปิฎก

เลขเกี่ยวกับพระไตรปิฎก เลขตัวหน้าเป็นเลขเล่ม ตัวเลขหลังเป็นเลขข้อ
เช่น 12/50 หมายถึง พระไตรปิฎก เล่มที่ 12 ข้อ 50

คำย่อ	ย่อมาจาก
ว. มหา.	วินยปิฎก มหาวรรค
วิ. สิล.	ทีฆนิกาย สิลขันธวรรค
ท. มหา.	ทีฆนิกาย มหาวรรค
ท. ปา.	ทีฆนิกาย ปาฏิวารค
ม. มุ.	มัชฌิมนิกาย มูลโฆณฑะ
ม. มัช.	มัชฌิมนิกาย มัชฌิมโฆณฑะ
ม. อุปริ.	มัชฌิมนิกาย อุปริโฆณฑะ
สัง. สคาถ.	สังยุตตนิกาย สคาถวรรค
สัง. นิ.	สังยุตตนิกาย นิทานวรรค
สัง. ชันธ.	สังยุตตนิกาย ชันธวรรค
สัง. มหา.	สังยุตตนิกาย มหาวารวรรค
อัง. ติก.	อังคุตตรนิกาย ติกนิบาต
อัง. จตุก.	อังคุตตรนิกาย จตุกนิบาต
อัง. ปัญจก.	อังคุตตรนิกาย ปัญจกนิบาต
อัง. อัฏฐก.	อังคุตตรนิกาย อัฏฐกนิบาต
อัง. นวก.	อังคุตตรนิกาย นวกนิบาต
อัง. ทสก.	อังคุตตรนิกาย ทสกนิบาต
ชุท. คาถา.	ชุททกนิกาย คาถาธรรมบท
ชุท. อิติ.	ชุททกนิกาย อิติวุตตกะ
ชุท. อุ.	ชุททกนิกาย อุทาน
ชุท. ชา.	ชุททกนิกาย ชาดก
ชุท. ปา.	ชุททกนิกาย ชุททปาฐะ
ชุท. ปฎิ.	ชุททกนิกาย ปฏิสัมภิทามรรค

การอ้างอิงได้ใช้พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง 45 เล่ม น.ศ. 2521
ของกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
อธิบายคำย่อ	ช
บทที่	
1. บทนำ	1
ความเป็นมาของปัญหา	1
วัตถุประสงค์	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
วิธีการวิจัย	3
2. โลกในเชิงปรนัย	4
โอกาสโลก	4
สัตว์โลก	7
สังขารโลก	11
ธรรมชาติของโลก	12
การดำเนินไปของโลกตามหลักอภิปัจจยตา	18
3. โลกในเชิงอัตนัย	22
พหุพจน์เกี่ยวกับโลกในเชิงอัตนัย	22
กระบวนการรับรู้โลก	23
มุมมองกับการรับรู้โลก	29
การรับรู้และกระบวนการเกิดทุกข์	32
การควบคุมโลกเชิงอัตนัย	35
4. บทสรุป	47
รายการอ้างอิง.....	49
ประวัติผู้เขียน	51